
Revisionsrapport

Granskning av delårsrapport 2013

Landstinget i
Jönköpings län

*Elisabeth Björk
Sofia Blixberg
Jean Odgaard
Kerstin Sikander*

Oktober 2013

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattande bedömning	1
2.	Inledning	3
2.1	Bakgrund	3
2.2	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	3
2.3	Revisionskriterier	3
2.4	Metod	4
3.	Granskningsresultat	5
3.1	Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed	5
3.2	Resultatanalys	7
3.3	God ekonomisk hushållning	8
3.3.1	Finansiella mål	8
3.3.2	Mål för verksamheten	8
3.4	Budgetuppföljning och prognos per verksamhetsområde	10

1. *Sammanfattande bedömning*

PwC har på uppdrag av landstingets förtroendevalda revisorer granskat landstingets delårsrapport för perioden 2013-01-01 – 2013-08-31. Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2013.

Syftet med den översiktliga granskningen är att ge landstingets revisorer ett underlag för sin bedömning av om delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål som landstingsfullmäktige beslutat. Revisorernas uttalande avges i den bedömning som de avlämnar till landstingsfullmäktige i samband med att delårsrapporten behandlas.

Resultatet för perioden är positivt med 450 mnkr, vilket är 11 mnkr bättre än motsvarande period föregående år. Prognosen för helåret pekar mot ett resultat om 345 mnkr. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet kommer att uppfyllas.

Utifrån vår översiktliga granskning gör vi följande bedömning av landstingets delårsrapport:

- I likhet med tidigare granskningar vill vi påtala att delårsrapporten inte är upprättad utifrån kraven i lag om kommunal redovisning avseende pensionerna. Fullfondering tillämpas istället för blandmodellen som lagen kräver. Vidare avviker – enligt vår uppfattning - beslutet om snittning av de finansiella kostnaderna för pensionerna från vad som är god redovisningssed. Vi bedömer dock att redovisat resultat för delårsperioden i allt väsentligt är rättvisande utifrån de redovisningsprinciper som landstinget tillämpar för pensionerna. Resultatet enligt blandmodellen (osnittad) hade varit ca 360 mnkr lägre.
- Vi instämmer i landstingsstyrelsens bedömning att de två finansiella mål som landstingsfullmäktige fastställt och som redovisas i delårsrapporten kommer att uppnås under år 2013.
- Vi har i vår granskning inte funnit något som tyder på att måluppfyllelsen avseende verksamheten för de mål som avrapporterats är oförenliga med de av fullmäktige fastställda målen för verksamheten i budget 2013. Prognos för helårsutfallet lämnas dock inte och det finns också ett tjugotal mål/systemmätetal för verksamheten som inte har avrapporterats i delårsrapporten (görs i årsredovisningen). Vår översiktliga granskning tyder på att måluppfyllelsen avseende verksamheten är i stort sett förenlig med de av fullmäktige fastställda målen i budget 2013. Baserat på den samlade informationen som ges i delårsrapporten är det svårt för oss att bedöma förutsättningarna för att samtliga verksamhetsmål kommer att uppnås.

- Förvaltningsberättelsen i en delårsrapport kan, i överensstämmelse med god redovisningssed, ges i förkortad form. Vi bedömer dock att landstingets ambition att minska delårsrapportens omfattning innebär att miniminivån för att uppfylla god redovisningssed gällande innehållet i en förvaltningsberättelse inte fullt uppnås i delårsrapporten 2013-08-31. Det gäller exempelvis information om bolag och andra juridiska personer som landstinget bedriver verksamhet i, händelser av väsentlig betydelse samt redovisning av pensionsmedelsförvaltningen. Vi vill uppmärksamma att Rådet för kommunal redovisning under 2013 kommit ut med en ny rekommendation om delårsrapport (RKR:22). Rekommendationen gäller från och med 2014.
- I delårsrapporten framgår att diskonteringsräntan (Rips-räntan) för pensionsskulden sänkts med 0,75 procentenheter från och med 2014. För landstingets del medför räntesänkningen att pensionsåtagandet ökar med ca 719 mnkr. Eftersom förändringen av Rips-räntan har blivit känd under våren 2013 ska denna effekt beaktas i delårsbokslutet. Landstinget har beaktat Rips-effekten i prognosen för helåret.
- Styrelsen för AFA försäkring beslutade den 3 september om återbetalning av premier till kommuner och landsting. Intäkten är bokförd i delårsbokslutet.

2. Inledning

2.1 Bakgrund

Kommuner är enligt den kommunala redovisningslagen (KRL), skyldiga att minst en gång om året upprätta en särskild redovisning (delårsrapport) för verksamheten från årets början.

KL 9 kap 9 a §

Revisorerna skall bedöma om resultatet i delårsrapporten som enligt 8 kap. 20 a § skall behandlas av fullmäktige och årsbokslutet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Revisorernas skriftliga bedömning skall biläggas delårsrapporten och årsbokslutet.

Revisorernas bedömning av delårsrapporten ska grundas på det ekonomiska resultatet och uppfyllelsen av fullmäktiges mål för ekonomi och verksamhet.

2.2 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen syftar till att översiktligt bedöma om delårsrapporten ger svar på följande revisionsfrågor.

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av fullmäktige fastställda finansiella målen, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av fullmäktige fastställda målen för verksamheten, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?

Granskningen har utförts enligt god revisionsmed. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om delårsrapporten i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i delårsrapporten. Då vår granskning därför inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda felaktigheter kan förekomma.

2.3 Revisionskriterier

Landstingsstyrelsen är ansvarig för upprättandet av delårsrapporten som enligt 8 kap 20 a § KL ska behandlas av kommunfullmäktige.

Granskningen av delårsrapporten innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen och lag om kommunal redovisning
- God redovisningssed
- Fullmäktigebeslut avseende god ekonomisk hushållning

2.4 Metod

Granskningen har utförts genom:

- Intervjuer med berörda tjänstemän
- Analys av relevanta dokument
- Granskning av specifikationer och underlag till väsentliga balansposter i den omfattning som krävs för att i allt väsentligt säkerställa ett rättvisande resultat
- Översiktlig analys av resultaträkning samt resultatprognos för året
- Översiktlig analys av verksamhet och ekonomi i den omfattning som krävs för att bedöma om resultatet är förenligt med de av fullmäktige fastställda målen

Granskningen är inte lika omfattande som granskningen av årsredovisningen utan mer översiktlig. Granskningen är dessutom mer inriktad på analytisk granskning än på substansgranskning.

Rapporten är faktagranskad av personal på ekonomikontoret.

3. Granskningsresultat

3.1 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed

Den upprättade delårsrapporten omfattar perioden januari – augusti, vilket är i överensstämmelse med KRL (Lagen om kommunal redovisning) där det sägs att delårsrapporten ska omfatta minst sex och högst åtta månader. Resultatet för perioden uppgår till 450 mnkr.

Delårsrapporten består av en förkortad förvaltningsberättelse samt resultaträkning. Balansräkning och driftredovisning finns i bilaga till delårsrapporten.

I förvaltningsberättelsen finns avsnitt för respektive verksamhet (primärvård, specialiserad vård, tandvård, övrig hälso- och sjukvård, utbildning, kultur, trafik- och infrastruktur). Varje verksamhet kommenteras utifrån de fyra perspektiv som landstingsfullmäktige har beslutat om. Vidare finns kommentarer utifrån medarbetarperspektiv och hållbar utveckling. Personalredovisningen innehåller information om förändring av antal årsarbetare (totalt och per yrkeskategori), genomsnittlig tjänstgöringsgrad frisknärvaro samt sjukfrånvaro.

Förvaltningsberättelsen saknar information om landstingets verksamhet som bedrivs i bolag och andra juridiska personer. Någon sammanställd redovisning upprättas inte i delårsrapporten.

Under juli månad drabbades länssjukhuset Ryhov av kraftiga översvämningar orsakade av regn. Vi anser att händelsen är av sådan väsentlig betydelse för landstinget att upplysningar om händelsen borde lämnats i förvaltningsberättelsen. (KLR 9 kap 2§)

Pensionsmedelsförvaltningen är inte uppställd i enlighet med rekommendation 7:1 från Rådet för kommunal redovisning. Begränsad upplysning ges under rubriken Finansnetto.

I delårsrapporten framgår att diskonteringsräntan (Rips-räntan) för pensionsskulden sänkts med 0,75 procentenheter från och med 2014. För landstingets del medför räntesänkningen att pensionsåtagandet ökar med ca 719 mnkr. Eftersom förändringen av Rips-räntan har blivit känd under våren 2013 ska denna effekt beaktas i delårsbokslutet. Landstinget har beaktat Rips-effekten i prognosen för helåret. I fullfonderingsmodellen redovisas 719 mnkr direkt mot eget kapital och har sålunda inte påverkat resultatprognosen. Vald redovisningsmodell är ett avsteg från det yttrande som rådet för kommunal redovisning gav med anledning av sänkt diskonteringsränta år 2011. Enligt rådets yttrande ska resultateffekten på grund av förändringen i balansräkningen redovisas i resultaträkningen som en finansiell post och bör klassificeras som en jämförelsestörande post enligt rekommendation nr 3.1.

Landstinget redovisar hela pensionsåtagandet som en avsättning i balansräkningen, vilket inte är förenligt med KRL. Lagen anger att en blandmodell skall tillämpas. Ett negativt eget kapital redovisas som en effekt av att ansvarsförbindelsen för pensionerna sedan tidigare har lyfts in i balansräkningen. Vidare så har det påbörjats en ny period med snittning¹ av de finansiella kostnaderna för pensionerna avseende åren 2013-2016 på samma sätt som gjordes för åren 2010-2012.

Resultatet enligt blandmodellen framgår inte i delårsrapporten. Motivering till varför jämförande resultat och ställning enligt blandmodellen inte redovisas framgår i avsnittet om redovisningsprinciper. Om blandmodellen hade tillämpats så hade delårets resultat varit ca 360 mnkr lägre än det nu redovisade om 450 mnkr. I denna beräkning ingår resultateffekt av Rips med -310 mnkr och det är inte gjort någon snittning för de finansiella kostnaderna.

Periodisering av statsbidrag har i huvudsak skett enligt god redovisningssed. De avvikelser som noterats har ingen väsentlig påverkan på delårets resultat.

För slutavräkning av skatteintäkter avseende år 2012 periodiseras 8/12 i delårsbokslutet. Vi anser att den förändrade slutavräkningen för år 2012 inte har med 2013 att göra, varför hela förändringen utifrån den senaste aktuella prognosen bör intäktsföras direkt. Om så skett hade periodens resultat förbättrats med 6,5 mnkr.

Styrelsen för AFA försäkring beslutade den 3 september om återbetalning av premier till kommuner och landsting. Intäkten är bokförd i delårsbokslutet.

Bedömning

Förvaltningsberättelsen i en delårsrapport kan, i överensstämmelse med god redovisningssed, ges i förkortad form. Vi bedömer dock att landstingets ambition att minska delårsrapportens omfattning innebär att miniminivån för att uppfylla god redovisningssed gällande innehållet i en förvaltningsberättelse inte fullt uppnås i delårsrapporten 2013-08-31. Det gäller exempelvis information om bolag och andra juridiska personer som landstinget bedriver verksamhet i, händelser av väsentlig betydelse samt redovisning av pensionsmedelsförvaltningen. Vi vill uppmärksamma att Rådet för kommunal redovisning under 2013 kommit ut med en ny rekommendation om delårsrapport (RKR:22). Rekommendationen gäller från och med 2014.

Vår översiktliga granskning visar att landstingets delårsrapport inte är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Detta eftersom pensionerna redovisas enligt fullfonderingsmodell istället för blandmodell i enlighet med krav i KLR. Resultat och ekonomisk ställning om blandmodellen i stället hade tillämpats framgår inte i delårsrapporten. Vidare bedömer vi att bokföringen av ett genomsnitt för fyra år avseende basbeloppseffekt och s k bromseffekt för pensionerna inte är i enlighet med god redovisningssed. Vi bedömer dock att redovisat resultat för delårsperioden om 450 mnkr i allt väsentligt är rättvisande

¹ Snittningen innebär att de totala finansiella kostnaderna för åren 2013-2016 enligt KPAs prognoser fördelas på fyra år. Enligt delårsrapporten framgår att syftet är att utjämna effekten av ryckigheten i basbeloppsförändringarna och den s.k. bromseffekten mellan åren.

utifrån de redovisningsprinciper som Landstinget i Jönköpings län tillämpar för pensionerna. Resultatet enligt blandmodellen (osnittat) hade varit ca 360 mnkr lägre.

Vi har granskat ett urval poster bl.a. periodiseringar som är gjorda i samband med delårsrapporten och konstaterar att, med undantag för skatteintäkter, har väsentliga poster periodiserats korrekt.

3.2 Resultatanalys

I nedanstående tabell redovisas utfallet för de första åtta månaderna 2013, prognos för utfallet för året samt avvikelsen mot budget.

Resultaträkning mnkr	Utfall delår 2012	Utfall delår 2013	Prognos 2013	Avvikelse mot budget
Verksamhetens intäkter	1 206	1 254	1 915	
Verksamhetens kostnader	-6 293	-6 320	-9 810	
Avskrivningar	-203	-220	-335	
Verksamhetens nettokostnader	-5 290	-5 286	-8 229	-47
Skatteintäkter	4 405	4 387	6 580	44
Generella statsbidrag	1 376	1 354	2 023	-21
Finansnetto	-52	-6	-29	74
Årets resultat	439	450	345	50

Prognosen för helåret pekar på ett positivt resultat, 345 mnkr, vilket är 50 mnkr bättre än budgeterat. Avvikelsen beror främst på:

- En ej budgeterad intäkt avseende återbetalning av AFA försäkringspremier med 98 mnkr.
- Skatteintäkter och generella statsbidrag förväntas bli 23 mnkr högre än budgeterat.
- Finansnettot är i prognosen 74 mnkr bättre än budgeterat. Avvikelsen beror främst på att värdesäkring av pensioner beräknas bli 66,9 mnkr lägre än budget samt reavinster vid försäljning i samband med rebalansering mellan aktier och räntebärande.

Någon avstämning mot balanskravet har inte gjorts i delårsrapporten. Enligt uppgift uppgår prognostiserat resultat 2013 utifrån en beräkning för blandmodellen till 271 mnkr, exkluderat effekten av Rips-räntan. I likhet med föregående räntesänkning ska effekten av Rips inte ingå i balanskravsresultatet. Beräkningen visar därmed att balanskravet uppfylls.

3.3 God ekonomisk hushållning

3.3.1 Finansiella mål

I delårsrapporten görs en överskådlig avstämning mot landstingets finansiella mål som fastställts i budget 2013:

Finansiellt mål, fastställt av fullmäktige i budget 2013	Prognos 2013	Måluppfyllelse, landstingets bedömning
Resultatet ska vara minst 2 % av skatter och statsbidrag.	Resultat – Prognostiserat resultat efter andra tertialet beräknas till 4% av skatter och statsbidrag.	Prognosen pekar på att målet kommer att nås.
Investeringar i fastigheter och inventarier ska finansieras med egna medel.	Resultat - 100 % finansieras med egna medel.	Målet om egenfinansiering av investeringar bedöms kunna nås.

Vi delar landstingets bedömning att de två finansiella mål som redovisas i delårsrapporten kommer att uppnås under år 2013.

Bedömning

Vår översiktliga granskning tyder på att prognostiserade resultat är förenliga med de finansiella målen som fullmäktige fastställt i budget 2013.

3.3.2 Mål för verksamheten

Landstingsfullmäktige har fastställt budget 2013 och flerårsplan 2014-2015 innehållande ett antal systemmätetal och mål. Delårsrapporten innehåller en beskrivning och utvärdering av 41 av dessa mål. I delårsrapporten kommenteras mål och systemmätetal i löptext under respektive verksamhet. Redovisning görs i flertalet fall utifrån resultat per tertial 2. Det görs ingen prognos över helårsutfall.

Vi konstaterar att delårsrapporten inte innehåller någon avstämning eller bedömning av i budget övergripande strategiska mål eller strategiska mål per verksamhet. Fullmäktige kan av delårsrapporten endast bedöma måluppfyllelsen för angivna verksamhetsmål (systemmätetal).

Redovisningen av måluppfyllelsen för angivna systemmätetal sker på ett strukturerat och pedagogiskt sätt. För varje mål finns en markering som i färg visar landstingsstyrelsens bedömning av resultat per tertial 2. Rött betecknar att målet inte är uppfyllt, gult att det delvis är uppfyllt och grönt att målet är uppfyllt.

Till viss del redovisas måluppfyllelsen på ett tillfredsställande sätt. Gränsvärdena för när ett mål är delvis uppfyllt framgår inte av redovisningen vilket gör att avstämning av mål inte alla gånger kan bedömas. Vidare finns mål som är avstämt som uppfyllt trots att resultatredovisningen tyder på annat. Vi anser att målen

behöver konkretiseras för att fullmäktige ska ges möjlighet att bättre förstå och kunna bedöma måluppfyllelsen.

Av verksamhetsberättelsen framgår att av 41 redovisade verksamhetsmål/systemmätetal för ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet bedöms 19 vara uppfyllda, 11 vara delvis uppfyllda och 11 inte vara uppfyllda. I löptext sker också en avstämning av flertalet mått under respektive verksamhet. För flera av icke uppfyllda mål anges en översiktlig beskrivning av åtgärdsförslag för att nå målen. Någon bedömning av om verksamhetsmålen kommer att uppnås för år 2013 görs inte av landstingsstyrelsen i delårsrapporten. Baserat på den samlade informationen som ges i delårsrapporten är det för oss svårt att bedöma förutsättningarna för att samtliga verksamhetsmål kommer att uppnås. Vi vill särskilt uppmärksamma på att inom område Medarbetare uppnås ingen måluppfyllelse per delår 2013.

Vi bedömer att den avstämning som görs av verksamhetsmålen per augusti 2013 är realistisk. Det finns dock ett antal mål/systemmätetal för vilka avrapporteringen sker först i årsredovisningen. Måluppfyllelse för dessa mål/systemmätetal kan vi därför inte uttala oss om. Det faktum att 73 % av redovisade verksamhetsmål är helt eller delvis uppfyllda per tertial 2 indikerar att verksamhetsstyrningen i stort sett är verkningsfull. Det är dock ett sämre resultat i jämförelse med delårsrapport 2012, då motsvarande uppgift var 86 %.

Bedömning

Vår översiktliga granskning tyder på att måluppfyllelsen avseende verksamheten är i stort sett förenlig med de av fullmäktige fastställda målen i budget 2013.

3.4 Budgetuppföljning och prognos per verksamhetsområde

Prognosen för respektive verksamhet 2013 visas i nedanstående tabell:

Driftredovisning per verksamhetsområde, mnkr	Prognos			
	Budget 2013	Utfall augusti	Prognos helår	Avvikelse årsbudget
Primärvård	1 563,7	1 010,0	1 549,1	14,6
Somatisk vård	4 419,0	2 969,6	4 561,8	-142,8
Psykiatrisk vård	709,7	447,0	698,9	10,8
Övrig hälso- och sjukvård	460,5	314,3	446,7	13,8
Tandvård	231,8	129,4	219,4	12,4
Andel av övriga gem kostnader	-82,0	-130,3	-123,4	41,4
Andel av politisk vht och central adm	206,5	125,3	204,1	2,4
Totalt hälso- och sjukvård	7 509,2	4 865,3	7 556,6	-47,4
Utbildning	36,0	22,0	38,8	-2,8
Kultur	126,2	64,1	122,7	3,5
Trafik och infrastruktur	466,0	309,8	468,8	-2,8
Allmän regional utveckling	38,3	24,9	38,0	0,3
Andel av övriga gem kostnader	-4,3	-6,9	-6,5	2,2
Andel av politisk vht och central adm	10,9	6,6	10,7	0,1
Totalt regional utveckling	673,0	420,6	672,5	0,5
Summa verksamhetens nettokostnad	8 182,2	5 285,9	8 229,1	-46,9

Verksamheternas prognostiserade budgetavvikelse uppgår -46,9 mnkr. Exkluderas återbetalning av AFA försäkringspremier, som ger en positiv budgetavvikelse med 98 mnkr, är verksamheternas prognostiserade budgetavvikelse -145 mnkr. Nettokostnadsutvecklingen 2013, justerat för jämförelsestörande poster, beräknas bli en ökning med 3,5 %. Vid en rättvisande jämförelse blir nettokostnadsökningen för 2013 högre än intäkterna för skatter och statsbidrag, vilka förväntas öka med 3,0 %.

Av tabellen framgår att verksamhetens prognostiserade nettokostnad jämfört med budget avviker negativt totalt sett, men flertalet verksamheter kommer att visa överskott om prognosen slår in. Största avvikelserna finns inom primärvården 14,6 mnkr, (utfall 2012 -16,7 mnkr), somatisk vård -142,8 mnkr (utfall 2012 -83,2 mnkr), övrig hälso- och sjukvård 13,8 mnkr (utfall 2012 -23,2 mnkr) tandvård 12,4 mnkr (utfall 2012 7,6 mnkr), kultur 3,5 mnkr (utfall 2012 -6,3 mnkr) samt trafik och infrastruktur -2,8 mnkr (utfall 2012 3,6 mnkr).

Delårsrapporten innehåller ingen redovisning av resultat på förvaltningsnivå.

Bedömning

Enligt vår bedömning är det viktigt att det långsiktiga arbetet med att anpassa verksamheten till de ekonomiska ramarna fortsätter inom de verksamheter som inte klarar att hålla budget. I ett längre perspektiv måste budgeten hållas för att de

finansiella målen ska nås. Från och med 2014 kommer föreslagna förändringar i det kommunala utjämningsystemet att innebära minskade statsbidrag med ca 250 mnkr, vilket ställer ytterligare krav på anpassning av verksamheten. Minskningen sker stegvis under perioden 2014-2016.

2013-10-09

Kerstin Sikander
Projektledare

Jean Odgaard
Uppdragsledare